

2017-
2021

Beleidsplan Toegankelijkheid Openbare Ruimte

JEND

Gemeente Montferland

2017-2021

Inhoudsopgave

1. Samenvatting	3
2. Aanleiding	4
3. Inleiding	6
3.1. Wat is toegankelijkheid	6
3.1.1. Maatschappelijk belang	7
3.1.2. Economisch belang	7
3.1.3. Extra kwaliteit	7
3.2. Fysieke toegankelijkheid	7
3.3. Mentale toegankelijkheid	7
3.4. Wet- en regelgeving toegankelijkheid openbare ruimte	8
4. De buitenruimte	9
5. Doel, uitgangspunten en belanghebbende	10
5.1. Doel beleidsplan Toegankelijkheid openbare ruimte	10
5.2. Uitgangspunten	10
5.3. Projecten	11
5.4. Belanghebbende partijen	11
5.4.1. Extern	11
5.4.2. Intern	12
6. Kwaliteitsniveaus	13
6.1. Kwaliteitsniveau basis	13
6.2. Kwaliteitsniveau hoog	13
6.3. Kwaliteitsniveau laag	13
7. Indeling kwaliteitsniveaus	14
7.1. Plattegronden van de diverse kernen	14
8. Fasering	16
9. Financiën en uitvoering 2017-2021	17

Bijlagen

- Bijlage 1: Verantwoordelijkheden in planproces
- Bijlage 2: Kosten per kern en looproutes en locaties
- Bijlage 3: Publieksaantrekkende voorzieningen

Toegankelijkheid Openbare Ruimte

1. Samenvatting

Een toegankelijke openbare ruimte is een openbare ruimte die door iedereen te bereiken en te gebruiken is. Het is van groot belang dat de openbare ruimte toegankelijk is. Het zorgt ervoor dat de voorzieningen die in en aan de openbare ruimte liggen bereikt en gebruikt kunnen worden. Alleen dan is er sprake van een optimaal functionerende openbare ruimte. Voor mensen met een functiebeperving betekent een toegankelijke openbare ruimte tevens dat ze (langer) zelfstandig kunnen functioneren.

In dit beleidsplan wordt aangegeven waar de kwaliteit van de toegankelijkheid hoger moet liggen dan elders. Welke kosten hiermee gepaard gaan en op welke wijze en prioritering hier in deze beleidsperiode van 2017 tot 2021 uitvoering aangegeven kan worden.

Toegankelijkheid is de mogelijkheid om zelfstandig en op een gelijkwaardige manier, gebruik te kunnen maken van openbare ruimten, gebouwen, producten, diensten en informatie.

Dit betekent dat voor het toegankelijk maken voor een ieder in onze samenleving ook de afdelingen Vergunningen en Handhaving, Vastgoed, Beleid (Inrichting ruimte en Spelen), Wmo, en ICT hier een rol in moeten spelen. In dit beleidsplan beperken we ons tot de openbare ruimte.

Voor nieuwe projecten en herinrichtingen is een "Handboek Toegankelijkheid Openbare Ruimte 2017" gemaakt waarin alle basiselementen voor het ontwerp om de openbare ruimte toegankelijk te maken zijn weergegeven. Dit betekent dat dit handboek gevolgd moet worden en alleen gemotiveerd hiervan mag worden afgeweken. Tevens dient bij de grotere projecten en herinrichtingen de Sociale Raad worden geadviseerd om hun kijk op het ontwerp weer te geven.

Het is een utopie dat alles perfect voor iedereen toegankelijk gemaakt kan worden maar het streven moet te allen tijde zijn dat het optimale eruit gehaald wordt.

2. Aanleiding

Een toegankelijke openbare ruimte is een openbare ruimte die door iedereen te bereiken en te gebruiken is. Het is van groot belang dat de openbare ruimte toegankelijk is. Het zorgt ervoor dat de voorzieningen die in en aan de openbare ruimte liggen bereikt en gebruikt kunnen worden. Alleen dan is er sprake van een optimaal functionerende openbare ruimte. Voor mensen met een functiebeperking betekent een toegankelijke openbare ruimte tevens dat ze (langer) zelfstandig kunnen functioneren.

In praktijk blijkt dat de openbare ruimte voor een grote groep mensen vaak slecht toegankelijk is waardoor zij in hun bewegingsvrijheid worden beperkt. In de Raad is uitgesproken dat extra aandacht geschonken moet worden aan de toegankelijkheid van de openbare ruimte voor mensen met een lichamelijke beperking en ouderen.

Tijdens de invoering van IBOR (Integraal beheer openbare ruimte) is door de Raad (d.d. 27-11-2014) een motie aangenomen om de buitenruimte ook zoveel mogelijk toegankelijk moet maken voor ouderen en mensen met een functiebeperking dit gelet op:

- het gegeven dat de gemeente geconfronteerd wordt met een stijging van de gemiddelde leeftijd van haar inwoner;
- dat deze stijging de komende decennia alleen maar zal toenemen;
- dat het voor de oudere inwoner, ouders met kinderwagens, scootmobiel- en rollatorgebruikers van groot belang is dat er veilige en begaanbare trottoirs zijn;
- dat ons regelmatig vragen/klachten bereiken over het onderhoud van trottoirs en het ontbreken van deze veilige en begaanbare trottoirs;

en constaterende dat:

- het college niet voornemens is (gezien de hoge investeringskosten) het ambitieniveau volgens de IBOR-systematiek t.a.v. de trottoirverharding standaard te verhogen naar A-niveau;
- het in één keer opwaarderen van alle trottoirs naar een hoger kwaliteitsniveau vooralsnog geen financieel haalbare kaart is;
- er nog geen goed begaanbare routes voor voetgangers en mindervaliden naar belangrijke voorzieningen zijn;
- de huidige routes vaak gekenmerkt worden door onvoldoende onderhouden straatwerk, hindernissen zoals geparkeerde voertuigen en uitstallingen van ondernemers;

Overwegende dat:

- het een taak is van het gemeentebestuur te zorgen voor veilige routes voor voetgangers en mindervaliden;

De Raad heeft het college van B&W opgeroepen om:

1. te onderzoeken hoe belangrijke routes voor voetgangers en mindervaliden op termijn gerealiseerd kunnen worden, waarbij de voetganger in het algemeen en

de oudere/mindervalide medemens in het bijzonder, zonder noemenswaardige hindernissen de belangrijke voorzieningen binnen de gemeente kunnen bereiken.

2. een plan op te stellen hoe gefaseerd en op termijn – gelet op financiële en technische haalbaarheid – deze routes gerealiseerd kunnen worden.

Met dit beleidsplan Toegankelijkheid Openbare Ruimte 2017-2021 wordt uitvoering gegeven aan de raadsnotie 201410, raad 27-11-2014, “veilige routes voor voetganger en mindervaliden”.

Hieraan gekoppeld is een handboek “Toegankelijkheid Openbare Ruimte 2017” gemaakt met richtlijnen waar een toegankelijke openbare ruimte aan moet voldoen. Dit handboek is bedoeld voor iedereen die bezig is met de inrichting van de openbare ruimte.

3. Inleiding

Wat betekent bereikbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid van de Openbare Ruimte

3.1. Wat is toegankelijkheid

Straten, parken, gebouwen zijn pas echt openbaar als iedereen er gebruik van kan maken. U kunt dan bijvoorbeeld denken aan mensen in een rolstoel, mensen die slecht ter been zijn of sneller moe zijn dan anderen, mensen met kinderwagens, rollators, koffers of boodschappenwagentjes. Maar het gaat ook over specifieke aanpassingen voor mensen met een visuele beperking (problemen met zien) zoals gidslijnen en rateltickers. Mensen, die slechthorend zijn, hebben baat bij een ringleiding in openbare ruimten zoals vergaderzalen en theaters. Voor mensen met een grotere omvang is het prettig als er grotere zitplaatsen zijn. Toegankelijkheid voor iedereen wordt ook wel integrale toegankelijkheid genoemd. Dat wil zeggen dat er geen speciale voorzieningen voor mensen met een beperking zijn, maar dat de gewone gebruiksruimtes voldoende bruikbaar voor iedereen zijn.

Maar ook toegankelijke informatie, die leesbaar en begrijpelijk is voor iedereen, vormt een onderdeel van toegankelijkheid, evenals toegankelijke producten en diensten.

Toegankelijkheid is de mogelijkheid om zelfstandig en op een gelijkwaardige manier, gebruik te kunnen maken van openbare ruimten, gebouwen, producten, diensten en informatie.

In regel 5 van de Standaardregels over gelijke behandeling van mensen met een handicap van de Verenigde Naties is het volgende opgenomen over toegankelijkheid.

Overheden moeten voor mensen met beperkingen:

- actieprogramma's maken om de fysieke omgeving toegankelijk te maken.
- maatregelen treffen om hen toegang te verschaffen tot informatie en communicatie.

Aangezien Nederland deze Standaardregels heeft ondertekend, moeten de gemeenten uitvoering geven aan deze Standaardregels.

Toegankelijkheid is een belangrijke voorwaarde om ervoor te zorgen dat iedereen, dus ook mensen met een beperking, deel kan nemen aan de maatschappij. Integrale toegankelijkheid gaat over Bereikbaarheid, Toegankelijkheid en Bruikbaarheid (BTB) van gebouwen, buitenruimtes, producten, diensten en informatie.

- Bereikbaar: (hoe) kan ik er komen? Een gebouw is goed bereikbaar, bijvoorbeeld door bereikbaarheid via openbaar vervoer, de aanwezigheid van een hellingbaan, geleidelijnen en invalidenparkeerplaatsen dicht bij de deur.
- Toegankelijk: (hoe) kan ik er in? Dit betekent dat iedereen een gebouw in kan komen: de deur is gemakkelijk te openen, de bel zit op bereikbare hoogte, de deuropening is breed genoeg, de drempel is maximaal twee centimeter hoog.

- **Bruikbaar:** kan ik datgene wat aangeboden wordt ook gebruiken? Dat wil zeggen dat alle ruimtes en alles wat daarbinnen te beleven valt voor iedereen te gebruiken is.

Daarnaast is de uitgangelijkheid een heel belangrijke factor: (hoe) kan ik, in geval van nood, vlug en veilig vluchten?

Toegankelijkheid voor iedereen is een basisvoorziening. Immers, waar u niet kunt komen of niet in kunt, daar kunt u ook geen gebruik van maken.

Belangrijk is dat toegankelijkheid vanaf het begin in elk ontwerp wordt meegenomen. Toegankelijkheid kent een maatschappelijk belang, een economisch belang en biedt extra kwaliteit.

3.1.1 Maatschappelijk belang

- Iedereen heeft hetzelfde recht deel te nemen aan het maatschappelijk leven.
- Toegankelijkheid is de basisvoorwaarde voor integratie van mensen met en zonder beperkingen.
- Een niet toegankelijke omgeving maakt iemand gehandicapt en zorgt ervoor dat mensen met een beperking vaak niet kunnen deelnemen aan het sociaal, maatschappelijk en culturele leven.

3.1.2 Economisch belang

Mensen met een beperking:

- vormen een belangrijk onderdeel van de klanten. Ongeveer 15% van de bevolking heeft een beperking, door de vergrijzing van de bevolking zal dit aantal nog sterk toenemen.
- besteden evenveel als andere gebruikers.
- komen meestal niet alleen.
- zijn meer geneigd terug te keren naar dezelfde plaats als de dienstverlening en de openbare ruimte voldoen.

3.1.3 Extra kwaliteit

- Door het toegankelijk maken van de openbare ruimte ontstaat er een hoger gebruikscomfort en een betere veiligheid voor iedereen.

3.2. Fysieke toegankelijkheid

Fysieke toegankelijkheid gaat over de toegankelijkheid van de bebouwde omgeving (openbare gebouwen, woningen, straten, pleinen, speeltuinen en dergelijke).

De toenemende vergrijzing en de wens van veel mensen om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen, stellen eisen aan de fysieke toegankelijkheid van woningen en de woonomgeving. Daarnaast is het belangrijk dat mensen met een beperking (15% van de bevolking) gebruik kunnen maken van de woning, openbare ruimtes en gebouwen.

Ook mensen zonder beperking hebben baat bij een goed ontwerp van woningen, openbare ruimtes en gebouwen.

Rekening houden met toegankelijkheid biedt onder meer de volgende voordelen:

- het verhoogt het aantal klanten;
- het verhoogt de doelmatigheid;
- het zorgt voor een positief beeld;
- het voorkomt juridische aansprakelijkheid

3.3. Mentale toegankelijkheid

Het is belangrijk dat de fysieke toegankelijkheid optimaal geregeld is. Daarnaast is ook mentale toegankelijkheid van belang. Mentale toegankelijkheid geeft het gevoel dat er

ook rekening gehouden is met mensen die een beperking hebben. Het zorgt ervoor dat men zich prettig en welkom voelt.

3.4. Wet- en regelgeving toegankelijkheid openbare ruimten

Een aantal zaken met betrekking tot toegankelijkheid is in wet- en regelgeving vastgelegd. Dat betreft regelgeving vooraf: eisen die gesteld worden aan bijvoorbeeld een gebouw of de openbare ruimte. Maar er is ook regelgeving achteraf: wat gebeurt er wanneer iemand in een niet of slecht toegankelijke situatie belandt?

Onder wet- en regelgeving 'vooraf' vallen de onderdelen uit het Bouwbesluit, die over toegankelijkheid gaan en de norm 'NEN 1814'.

Onder 'achteraf' vallen de Wet Gelijke Behandeling op grond van handicap of chronische ziekte en de algemene en specifieke bepalingen in het Burgerlijk Wetboek.

Ook kunnen mensen op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) een beroep doen op de gemeente voor voorzieningen om hun beperking te compenseren

Er is geen landelijke wetgeving op het gebied van toegankelijkheid van openbare buitenruimten. Wel zijn er richtlijnen van het CROW. Er is gekozen voor richtlijnen in plaats van wetgeving, omdat het zeer moeilijk is om algemene normen op te leggen voor alle verschillende openbare buitenruimten (denk aan oude binnensteden). Het gaat dan om de CROW 337, Richtlijn toegankelijkheid openbare ruimte.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Op 1 januari 2007 is de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) van kracht. Vanaf dat moment is de gemeente verantwoordelijk voor alles wat in deze wet is geregeld. De Wmo schrijft voor dat gemeenten een vierjaarlijks beleidsplan op hoofdlijnen moeten opstellen.

Daarin moet in ieder geval worden verwoord welke doelen men in de betreffende periode wil bereiken in de Wmo opgenomen, negen prestatievelden. Gemeenten zijn overigens vrij om, binnen de prestatievelden, te bepalen waar men de nadruk op legt. De vaststelling hiervan behoort tot de kaderstellende verantwoordelijkheid van de gemeenteraad. Het plan geeft de prioriteiten voor maatschappelijke ondersteuning aan.

De kern van de Wmo is: meedoen! Meedoen van alle burgers aan alle facetten van de samenleving, ook door burgers die daarbij ondersteuning nodig hebben. Het gaat erom mensen waar nodig te ondersteunen.

Zo moet de gemeente onder andere de woonomgeving en de openbare ruimte toegankelijk maken voor mensen met een functiebeperking. Voor mensen met een functiebeperking betekent een toegankelijke openbare ruimte tevens dat ze (langer) zelfstandig kunnen functioneren. In praktijk blijkt dat de openbare ruimte voor een grote groep mensen vaak slecht toegankelijk is waardoor zij in hun bewegingsvrijheid worden beperkt.

4. De buitenruimte

In dit beleidsplan wordt de nadruk gelegd op de toegankelijkheid van de buitenruimte

Bij de inrichting van de openbare buitenruimte is de afgelopen decennia steeds meer aandacht gekomen voor de diversiteit van de voetganger, die in toenemende mate gebruik maakt van allerlei hulpmiddelen, zoals rollator, rolstoel, scootmobiel en taststok. Tot de jaren tachtig van de vorige eeuw waren voorzieningen als 'trottoirafritjes', 'ribbeltegels' en 'rateltickers' een zeldzaamheid. Sinds dergelijke voorzieningen zijn opgenomen in de algemene norm voor de inrichting van de openbare weg, de "Aanbevelingen voor verkeersvoorzieningen in de bebouwde kom" [ASVV, bron 20] en in de "Richtlijn integrale toegankelijkheid openbare ruimte" [bron 19] zijn het standaardonderdelen in het normale straatbeeld. En toch...

Problemen

Ondanks de ontwikkeling die de inrichting van de openbare ruimte heeft doorgemaakt, ervaren met name mensen met beperkingen nog behoorlijk veel hindernissen. Dat geldt vooral in intensief gebruikte omgevingen, zoals binnensteden, waar veel uiteenlopende gebruikersgroepen een beroep doen op de schaarse ruimte. De voetganger, in het bijzonder de minder mobiele, is uiteindelijk de meest kwetsbare gebruiker. Geparkeerde auto's en fietsen, reclames en uitstallingen, paaltjes, vuilnisbakken, winkelwagentjes, allemaal potentiële 'sta-in-de-wegs' die niet alleen onpraktisch zijn, maar ook tot ongelukken kunnen leiden.

Oorzaken

Specifiek probleem voor de toegankelijkheid van de openbare ruimte is, dat de zwakste schakel in een route de toegankelijkheid van de totale route bepaald.

Al is een trottoir nog zo breed, als ergens halverwege een fiets onhandig staat geparkeerd wordt de doorgang teniet gedaan. De toegankelijkheid van de openbare ruimte vraagt om een ketenbenadering, waarin in feite elke strekkende meter van een route om aandacht vraagt, zowel tijdens het ontwerp, de uitvoering en het beheer. De praktijk leert, dat het juist aan deze aandacht ontbreekt tijdens de uitvoering en het beheer: een onhandig geplaatst paaltje, een verzakte stoeptegel, in de weg staande bewegwijzering, een massaal genegeerd verbod op het plaatsen van fietsen, enzovoorts. De bestaande richtlijnen mogen dan goed zijn, er ontbreekt een formeel kader voor handhaving, omdat de richtlijnen niet wettelijk zijn geregeld.

Oplossingen

Omdat de toegankelijkheid van de openbare ruimte niet alleen 'op de tekentafel' wordt bepaald, maar tijdens de uitvoering en – belangrijker nog - door het feitelijke gebruik, is een consequente monitoring van de toegankelijkheid van belang.

De beheerders van de openbare ruimte (de lokale overheid) zouden continu oog moeten hebben voor knelpunten en deze per omgaande moeten oplossen.

De sociale raad kan hierbij een belangrijke rol spelen, door ze te betrekken bij buurtschouwingen waarbij beheerders en handhavers aanwezig zijn. Dergelijke schouwingen geven de beste resultaten doordat de schouwgroep bestaat uit mensen met een lichamelijke beperking en met hulpmiddelen zoals rollator, enzovoorts. Het is leerzaam voor alle betrokkenen, leidt altijd tot goede acties en vergroot het bewustzijn bij iedereen.

Een specifiek probleem doet zich voor als routes door bouwwerkzaamheden tijdelijk zijn afgesloten of moeilijk begaanbaar zijn. Er zou dan duidelijk een alternatieve route moeten worden aangegeven. Dat gebeurt in de praktijk nog vrijwel nooit. Door tijdig bij dit proces mensen te betrekken met een lichamelijke beperking kunnen al veel problemen op voorhand worden opgelost.

5. Doel, uitgangspunten en belanghebbende

5.1. Doel beleidsplan Toegankelijkheid openbare ruimte

Uitvoering geven aan de raadsnotie 201410, raad 27-11-2014, "veilige routes voor voetganger en mindervaliden".

Wij streven naar een buitenruimte die voor **iedereen** toegankelijk is. Alle gebruikers moeten zich zonder problemen kunnen verplaatsen en daar kunnen komen waar ze willen.

Dat wil zeggen: zonder hulp van anderen, niet gehinderd door obstakels, zonder risico van vallen, omlopen of andere onnodige handelingen. Denk hierbij aan het verlagen van trottoirbanden en aanleggen van blindegeleidestroken en ook het kwaliteitsniveau van het onderhoud op looproutes.

Goed

5.2. Uitgangspunten

Zowel in de ontwerpfase, uitvoeringsfase als beheerfase moet rekening gehouden worden met de toegankelijkheid van de diverse gebruikers.

Er moet gekeken worden waar wat moet gebeuren en welke routes bruikbaar zijn om van A naar B te komen

Hiervoor dienen een aantal richtlijnen opgesteld te worden om dit te kunnen bereiken.

We moeten steeds de afweging maken, waar de prioriteit gelegd moet worden. Sommige voorzieningen zijn voor mensen met een loopbeperking een zegen en voor mensen met een visuele beperking een vloek. Mensen met een auditieve beperking hebben andere behoeften dan mensen met bijvoorbeeld een groeistoornis.

Als uitgangspunt hiervoor richten we ons in het bijzonder op toegankelijkheidsrichtlijnen voor:

- Voetpaden
- Trottoirs
- Oversteekplaatsen
- Parkeervoorzieningen
- Straatmeubilair
- Halteplaatsen voor openbaar vervoer
- Overbrugging van hoogteverschillen

In het "Handboek Toegankelijkheid Openbare Ruimte 2017" zijn de toegankelijkheidsrichtlijnen uitgewerkt. Het doel is om de buitenruimte zodanig in te richten, dat deze voor iedereen toegankelijk en bruikbaar is. Tevens dient deze dusdanig onderhouden te worden dat er geen nieuwe belemmeringen ontstaan.

Mensen met en zonder beperking moeten in staat zijn, om zonder hindernissen en zelfstandig, van A naar B te gaan.

Het gaat in dit plan niet over de toegankelijkheid in en rondom gebouwen e.d. maar de toegankelijkheid van de openbare ruimte.

5.3. Projecten.

Algemeen

- Alle voorzieningen in de openbare ruimte (wegen, voetpaden, fietspaden, straatmeubilair e.d.) moeten gericht zijn op een veilige en toegankelijke inrichting voor alle gebruikers.
- Ze moeten waar mogelijk voldoen aan de richtlijnen toegankelijkheid.
- Afwijkingen hierop dienen weloverwogen tot stand zijn gekomen.
- Reconstructies en nieuwbouwplannen moeten getoetst worden door het platform de sociale raad

Reconstructies en nieuwbouwplannen

- In de ontwerpfase dient het plan te worden getoetst op toegankelijkheid door de betrokken projectleider/ontwerper.
- Op de ontwerptekeningen dienen de volgende voorzieningen te worden aangegeven:
 - trottoirverlagingen/opritten
 - hellingen
 - algemene gehandicapten parkeerplaatsen
 - straatmeubilair/zitbanken
 - voetgangers- en fietssluisen.
 - mogelijke belemmeringen in de looproute.

5.4. Belanghebbende partijen

5.4.1. Extern

Bij de toegankelijkheid van de openbare ruimte is het van belang dat eindgebruikers hier tijdig bij worden betrokken. In de sociale raad zitten mensen die tesamen als representatieve afspiegeling van de Montferlandse samenleving kunnen worden beschouwd en deskundig geacht op één van de beleidsterreinen waarop grond van de verordening advies wordt gevraagd of gegeven. De sociale raad kan als klankbord dienen vanaf de ontwerpfase tot de langere termijn met beheer en handhaving.

5.4.2. Intern

Zoals in hoofdstuk 3 al aangegeven beperkt de toegankelijkheid zich niet alleen tot de openbare ruimte.

Toegankelijkheid is de mogelijkheid om zelfstandig en op een gelijkwaardige manier, gebruik te kunnen maken van openbare ruimten, gebouwen, producten, diensten en informatie.

Dit betekent dat voor het toegankelijk maken voor een ieder in onze samenleving ook de afdelingen Vergunningen en Handhaving, Vastgoed, Beleid (Inrichting ruimte en Spelen), Wmo, en ICT hier een rol in moeten spelen. In dit beleidsplan beperken we ons tot de openbare ruimte waarbij handhaving wel een facet is en voor een goed resultaat dit ook hier op de agenda gezet moet worden.

Voorbeelden in 's-Heerenberg en Didam waar de toegankelijkheid te wensen overlaat.

6. Kwaliteitsniveaus

De gemeente Montferland heeft zo'n 13.500.000 m² openbare ruimte in haar bezit. Het groen, het water, de pleinen en de wegen behoren allemaal tot de openbare ruimte. Het gaat over voetpaden, fietspaden en straten waar mensen zich verplaatsen, pleinen en parken waar mensen verblijven en elkaar ontmoeten. In het Beeldkwaliteitsplan (IBOR) wordt de gemeente ingedeeld in verschillende kwaliteitsniveaus. Een basiskwaliteit (B) voor alle woonwijken, hoofdinfra en bovenwijkse voorzieningen, die op enkele plaatsen opgewaardeerd wordt naar een bijzonder- of exclusief niveau (A) zoals winkelgebied en historisch centrum. Voor het buitengebied en de bedrijventerreinen geldt kwaliteitsniveau laag (C). Binnen het thema toegankelijkheid wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de indeling van de gemeente in kwaliteitsniveaus.

6.1. Kwaliteitsniveau basis

De basiskwaliteit geldt voor de gehele gemeente. Er moeten voldoende voorzieningen aanwezig zijn, zodat mensen met een beperking gebruik kunnen maken van de openbare ruimte. Onder andere parken, pleinen, voetpaden, trottoirs en oversteekplaatsen vallen onder de basiskwaliteit.

6.2. Kwaliteitsniveau hoog

Kwaliteitsniveau hoog kenmerkt zich door extra toegankelijkheidsrichtlijnen, aanvullende en/of verscherpte richtlijnen met betrekking tot de aanwezigheid van bijvoorbeeld bredere looproutes, bredere op- en afritten en bankjes waardoor kortere loopafstanden ontstaan, geleidelijnen bij de oversteekplaatsen e.d..

Kwaliteitsniveau hoog wordt toegepast op het gebied rondom een voorziening, of een clustering van voorzieningen, met een publieksaantrekkende werking (zie bijlage 2). Hierbij gaat het om voorzieningen zoals winkelcentra en verzorgingstehuizen. Bij deze zogeheten publieksaantrekkende voorzieningen worden extra toegankelijkheidsrichtlijnen aan de openbare ruimte gesteld, waardoor mensen met een beperking zich zo vrij mogelijk kunnen bewegen.

Op basis van landelijke ervaringen is bepaald dat binnen het gebied van 50 meter rondom publieksaantrekkende voorzieningen zoveel mogelijk moet worden geprobeerd de noodzakelijke voorzieningen zoals bushaltes (in onze gemeente minder voor de hand liggend) en gehandicaptenparkeerplaatsen te realiseren. Is dit niet mogelijk dan dienen de toegankelijkheidsrichtlijnen van kwaliteitsniveau hoog op de looproute van/naar deze voorzieningen toegepast te worden. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een looproute tussen een verzorgingstehuis en een nabijgelegen winkelcentrum. Het ligt voor de hand dat er een sterke relatie is tussen deze twee voorzieningen en dat deze relatie veel verplaatsingen met zich meebrengt. Daarom is het essentieel dat op zulke belangrijke looproutes hogere eisen aan de toegankelijkheid worden gesteld.

6.3. Kwaliteitsniveau laag

In een aantal gebieden is het niet mogelijk een basiskwaliteit te realiseren. Het gaat hier om natuurgebieden, het buitengebied en de bedrijventerreinen.

In natuurgebieden is vanuit ecologisch (en wettelijk) oogpunt veelal niet mogelijk voorzieningen voor mensen met een beperking aan te leggen. Het gaat hier bijvoorbeeld om bosgebieden met een verhoogde natuurwaarde.

Een lager toegankelijkheidsniveau is in dit geval acceptabel omdat de natuurgebieden geen onderdeel uitmaken van de directe woonomgeving.

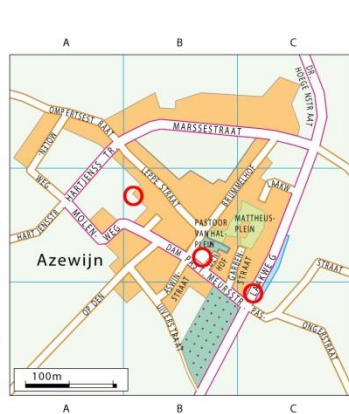
Echter, waar mogelijk zal in onder andere natuurgebieden van Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer, in overleg met alle partijen, bekeken kunnen worden of routevoorzieningen gerealiseerd kunnen worden voor mensen met een beperking.

7. Indeling kwaliteitsniveaus

De indeling van de gemeente Montferland in de verschillende kwaliteitsniveaus is in kaart gebracht. Op de basiskaart van de gemeente Montferland is middels rode vlakken, strepen of cirkels aangegeven welke gebieden, looproutes en locaties een hoger toegankelijkheidsniveau moeten hebben. De overige gebieden binnen de diverse kernen valt onder de basiskwaliteit met uitzondering van de bedrijventerreinen, deze heeft kwaliteitsniveau laag evenals het buitengebied.

De rode strepen betreft de gebieden waar hogere eisen aan gesteld worden wat betreft de toegankelijkheid van de looproute en zodoende dus onder het kwaliteitsniveau hoog vallen. Bepaalde clustering van publieksaantrekkende voorzieningen zijn met behulp van een rood vlak weergegeven. Overige voorzieningen met een publieksaantrekkende werking zijn aangegeven aan de hand van een rode cirkel. Rondom deze stip geldt het gebied van 50 meter waarbinnen zoveel mogelijk moet worden geprobeerd de noodzakelijke voorzieningen te realiseren.

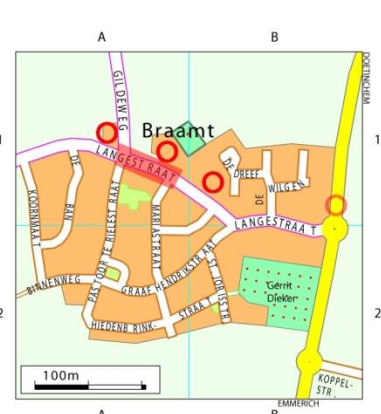
7.1. Plattegronden van de diverse kernen

Azewijn

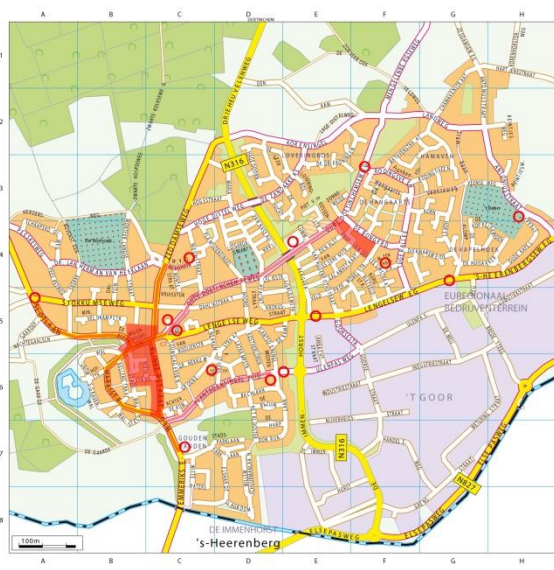
Beek

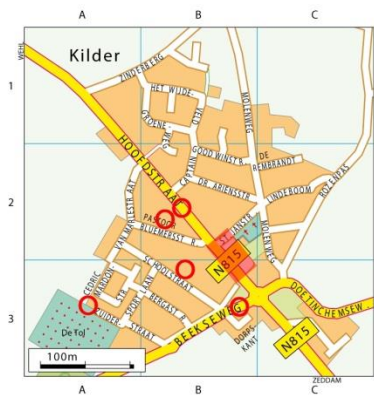
Braamt

Didam

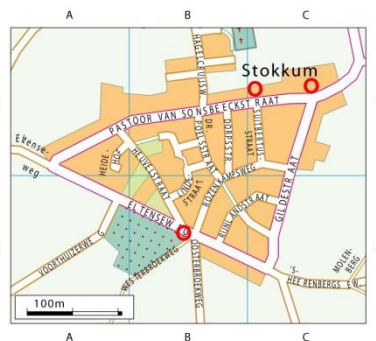
's-Heerenberg

Kilder

Loerbeek

Stokkum

Zeddum

Een goed en een slecht voorbeeld binnen onze gemeente.

Goed toegankelijk

Slecht toegankelijk

8. Fasering

In deze beleidsperiode van 2017-2021 kunnen we de volgende faseringen uitvoeren om de toegankelijkheid voor kwaliteitsniveau hoog uit te voeren.

1. In één keer alles met kwaliteitsniveau hoog aanpakken, overige met herinrichtingen en reconstructies. Dit betekent eenmalig een groot bedrag investeren maar wel snel de toegankelijkheid op orde in deze gebieden.
2. De gebieden met kwaliteitsniveau hoog aanpakken over een periode van vijf jaar en overige met herinrichtingen en reconstructies. Dit betekent dat de toegankelijkheid geleidelijk omhoog gaat en de kosten meer verspreid worden.
3. De gebieden met kwaliteitsniveau hoog aanpakken over een periode van tien jaar en overige met herinrichtingen en reconstructies. Periode dat de toegankelijkheid op een acceptabel niveau komt wordt vrij lang, de kosten per jaar worden wel lager maar totale kosten blijven uiteindelijk gelijk.
4. Alles met herinrichtingen en reconstructies en geen eindperiode voor de gebieden met kwaliteitsniveau hoog. Dit betekent dat de kosten laag blijven maar de toegankelijkheid zeer langzaam omhoog gaat. Dit is niet wenselijk.

Voorstel:

Om kosten per jaar te spreiden en uitvoering geven aan de Toegankelijkheid van de openbare ruimte niet te lang te laten duren is voorstel om te kiezen voor scenario 2. De gebieden met kwaliteitsniveau hoog in vijf jaar aan te pakken naar een redelijk en acceptabel niveau.

9. Financiën en uitvoering 2017-2021

In 2015 is voor 2016 € 15.000,-- beschikbaar gesteld voor het inventariseren welke onderdelen in de openbare ruimte moeten worden aangepast. Door de samenwerking met de sociale raad en uitvoering in eigen organisatie hebben we deze gelden niet gebruikt.

Vervolgens dienen er de benodigde aanpassingen gedaan te worden. De keuzes zijn om volgens de scenario's zoals beschreven in hoofdstuk 8 uit te voeren waardoor er op korte, middellange of lange termijn de toegankelijkheid wordt aangepakt.

Totale kosten om de gebieden met kwaliteitsniveau hoog op praktische wijze toegankelijk te maken waarbij vlakheid (onderhoudsniveau verhoging van beeldkwaliteit C naar A), op en afritjes, klik tussen diverse bestratingsmaterialen, aanpassingen breedtes trottoirs en geleidelijnen bij oversteken van belang zijn, bedraagt voor het uitvoeren éénmalig € 510.750,--. Structureel zal om het verhoogde onderhoudsniveau te handhaven jaarlijks € 25.000,-- in de voorziening onderhoud wegen moeten worden toegevoegd.

Buiten beschouwing is gelaten dat in de overige gebieden niet alle trottoirs voorzien zijn van de benodigde op en afritjes. Om dit in één keer uit te voeren betekent een extra investering van ongeveer € 150.000,--. Dit kan heel goed gedaan worden bij herstraat- en herinrichtingsprojecten en bij het actualiseren van dit beleidsplan in 2021.

Tabel: De kosten per scenario per jaar

Uitvoeringsperiode	Uitvoeringsperiode	Eénmalige kosten per jaar	Totale kosten na uitvoeringsperiode	Structurele beheerkosten per jaar verhoging	Totale verhoging structurele kosten na uitvoeringsperiode
2017	1 jaar	€ 510.750	€ 510.750	€ 25.000	€ 25.000
2017-2021	5 jaar	€ 102.150	€ 510.750	€ 5.000	€ 25.000
2017-2027	10 jaar	€ 51.075	€ 510.750	€ 2.500	€ 25.000
2017-2057	40 jaar	n.v.t.	onbekend	n.v.t.	€ 25.000

Alle bedragen zijn exclusief BTW en inflatie

Voorstel deze beleidsperiode 2017-2021

In deze beleidsperiode de eerste aanzet voor de toegankelijkheid te geven gericht op de gebieden met kwaliteitsniveau hoog. Na deze periode kunnen vervolgens de gebieden met kwaliteitsniveau basis aangepakt worden. In de tussentijd zal bij alle nieuwbouwplannen, reconstructies en herinrichting het handboek toegankelijkheid 2017 als basis worden gebruikt en worden de plannen hieraan getoetst.

Financieel betekent dat voor de komende vijf jaar € 102.150 per jaar beschikbaar gesteld moet worden en de voorziening groot onderhoud wegen structureel de komende vijf jaar € 5.000,-- per jaar verhoogd moet worden.

De volgende prioritering wordt aangehouden:

Uitvoering in 2017:

Looproute in Beek en de locaties in de kernen Azewijn, Beek, Braamt, Kilder, Lengel, Loerbeek, Loil, Nieuw Dijk, Stokkum en enkele in 's-Heerenberg. Totale kosten € 99.750,-

Uitvoering in 2018:

Looproutes in Zeddam, twee in 's-Heerenberg en de locaties in Zeddam en enkele in 's-Heerenberg. Totale kosten € 101.000,--

Uitvoering in 2019:

Eén looproute in 's-Heerenberg en één looproute in Didam. Totale kosten € 100.000,--

Uitvoering in 2020:

Drie looproutes in 's-Heerenberg en diverse locaties in 's-Heerenberg. Totale kosten € 99.000,--

Uitvoering in 2021:

Twee looproutes in Didam en locaties in Didam. Totale kosten € 108.000,--

Er is bewust gekozen om Didam als één van de laatste aan te pakken omdat hier een nieuw Masterplan voor het Centrum gemaakt wordt en hieruit voortvloeiend diverse herinrichtingen. De toegankelijkheid wordt direct bij deze projecten meegenomen.

Bijlagen

Bijlage 1: Verantwoordelijkheden in planproces

Bij het opstellen van kaders voor visies, beleidsstukken en projectkaders is de beleidsmedewerker Wegen verantwoordelijk voor het aanleveren van de inhoudelijke kaders. Toegankelijkheid van de openbare ruimte valt onder de afdeling Openbare Werken.

De beleidsmedewerker Wegen is daarom in deze fase verantwoordelijk voor het aanleveren van de kaders op het gebied van toegankelijkheid. Hierbij is het van belang dat alle beleidsstukken, visies, projectoverdrachten die betrekking hebben op de openbare ruimte langs alle beleidsmedewerkers worden gestuurd. 1x per jaar vindt update van deze richtlijnen plaats.

Op het moment dat een project overgedragen is wordt de opdrachtnemer er voor verantwoordelijk dat het thema toegankelijkheid meegenomen wordt in het planproces.

De richtlijnen toegankelijkheid dienen overgenomen te worden, afwijking is alleen onderbouwd toegestaan. De ontwerper dient de ontwerpaspecten met betrekking tot toegankelijkheid volledig in het ontwerp uit te werken. Dit betekent bijvoorbeeld dat alle Invalidenopritten op tekening moeten worden aangegeven.

Hiermee wordt direct de haalbaarheid getoetst, zodat de problemen bij besteksvorbereiding c.q. uitvoering minimaal zullen zijn.

In het planproces worden de ontwerpen getoetst door beheer.

De beheerder wegen is verantwoordelijk om bij de beheertoets te toetsen of rekening is gehouden met het thema toegankelijkheid en dient in de beheertoets de opdrachtnemer hierover te rapporteren.

De opdrachtnemer is er verantwoordelijk voor dat de bestekvoorbereider de juiste standaarddetails in het ontwerp opneemt. Indien bij de voorbereiding c.q. uitvoering van het project blijkt dat een bepaald aspect niet uitvoerbaar is, dan dient de opdrachtnemer contact op te nemen met de opdrachtgever om hiervoor samen een oplossing te bedenken.

Samenvattend

Plaats in het proces

Beleidsvorming
Visievorming
Kaders projectoverdracht
Project (planvorming)
Ontwerp
Beheertoets
Project (voorbereiding + uitvoering)

Verantwoordelijk

Beleidsmedewerker wegen
Beleidsmedewerker wegen
Beleidsmedewerker wegen
Opdrachtgever/opdrachtnemer
Opdrachtnemer (Projectleider)
Beheerder wegen
Opdrachtnemer (Projectleider)

Bijlage 2: Kosten per kern en looproutes en locaties

Looproutes

Plaats	van	naar	kosten
Beek € 25.000,00	Averhof	Centrum	€ 25.000,00
Didam € 71.000,00	Gemeentehuis	Centrum	€ 35.000,00
	Schutterije	Centrum	€ 15.000,00
	Lockhorstpark	Centrum	€ 21.000,00
s-Heerenberg € 153.500,00	Willem van den Berghcentrum	Centrum	€ 36.000,00
	Barghse Huus	Centrum	€ 12.500,00
	Centrum de Bongerd	Centrum	€ 40.000,00
	Kempkenshof	Centrum	€ 0,00
	Gouden Handen	Centrum	€ 65.000,00
Zeddam € 8.500,00	Sydehem	Centrum/kerk	€ 6.000,00
	sHeerenbergseweg	Kilderseweg	€ 2.500,00
Totaal			€ 258.000,00

Locaties

Plaats	locatie	straat	kosten
Azewijn € 2.500,00	Bushalte	Laakweg	€ 1.500,00
	Gymzaal	Leppestraat	€ 0,00
	Kerk	Leppestraat	€ 1.000,00
	School	Molenweg	€ 0,00
Beek € 32.250,00	Averhof	Pater Gerritsenstraat	€ 10.500,00
	Bushalte Centrum	St Jansgildestraat	€ 250,00
	Bushalte 't Peeske	Peeskesweg	€ 2.500,00
	Centrum	St Jansgildestraat	€ 15.000,00
	Huisarts	Arnhemseweg	€ 1.000,00
	School	Schoolstraat	€ 1.500,00
	Sporthal	Kolkstedeweg	€ 1.500,00
Braamt € 1.500,00	Bushalte	Wijnbergseweg	€ 1.000,00
	Centrum	Langestraat	€ 500,00
	Dorpshuus	Langestraat	€ 0,00
	Kerk	Langestraat	€ 0,00
	School	Langestraat	€ 0,00
Didam € 46.000,00	Albertusgebouw	Raadhuisstraat	€ 500,00
	Apotheek	Kerkstraat	€ 0,00
	Begraafplaats	Deken Reuvekamplaan	€ 0,00
	Begraafplaats	Kerkwijk	€ 0,00
	Bibliotheek	Schoolstraat	€ 0,00

Brede School Noord	Lupinenstraat	€ 0,00
Brede School Zuid	Reinskamp	€ 1.000,00
Bushalte de Hoevert	Kerkstraat	€ 0,00
Bushalte	De Linde	€ 0,00
Bushalte gemeentehuis	Bergvredestraat	€ 0,00
Bushalte	Hengelderweg	€ 0,00
Bushalte	Raadhuisstraat	€ 1.000,00
Bushalte	Wilhelminastraat	€ 1.000,00
Centrum	Hoofdstraat	€ 2.500,00
Centrum	Kerkstraat	€ 5.000,00
Centrum	Onze Lieve Vrouweplein	€ 2.500,00
Centrum	Oranje Erf	€ 500,00
Centrum	Schoolstraat	€ 2.500,00
Centrum	Wilhelminastraat	€ 25.000,00
De Toorts	Marsweg	€ 0,00
De Ziep	Marsweg	€ 1.000,00
Gemeentehuis	Bergvredestraat	€ 0,00
Hooiberg	Hooiberg	€ 500,00
Kerk	Wilhelminastraat	€ 500,00
Kerk	Torenstraat	€ 500,00
Liemerscollege	Dijksestraat	€ 500,00
School	De Eik	€ 0,00
School	Koolmeesstraat	€ 0,00
School	Polstraat	€ 500,00
Station	Stationsstraat	€ 500,00
Symbion	Grote Huilakker	€ 500,00
Zwembad de Hoevert	Kerkstraat	€ 0,00

**S-
Heerenberg**
€ 59.000,00

Apotheek	Oude Doetinchemseweg	€ 5.000,00
Barghse Huus	Slotlaan	€ 0,00
Begraafplaats	Oude Doetinchemseweg	€ 0,00
Bibliotheek	Oudste Poortstraat	€ 0,00
Bushalte De Hangaarts	Oude Doetinchemseweg	€ 3.000,00
Bushalte Kornhorst	Lengelseweg	€ 2.500,00
Bushalte Goorsestraat	Lengelseweg	€ 1.000,00
Bushalte Maria van Nassaulaan	Oude Doetinchemseweg	€ 2.500,00
Bushalte	Plantsoensingel Zuid	€ 0,00
Bushalte	Slotlaan	€ 1.000,00
Busstation	Oude Doetinchemseweg	€ 10.000,00
Centrum De Bongerd	De Bongerd	€ 5.000,00
Centrum	De Bleek	€ 0,00
Centrum	Hofstraat	€ 0,00
Centrum	Kellenstraat	€ 0,00
Centrum	Klinkerstraat	€ 0,00
Centrum	Molenpoortstraat	€ 0,00
Centrum	Molenstraat	€ 10.000,00
Centrum	Op Den Brand	€ 7.500,00
Centrum	Stadsplein Jumbo	€ 0,00
Centrum	Stadsplein Jumbo	€ 0,00
Gertrudis	Marktstraat	€ 0,00
Gouden Handen	Emmerikseweg	€ 0,00
Kemkenschhof	Plantsoensingel Zuid	€ 0,00
Kerk	De Bongerd	€ 1.000,00
Tijdens Markt	Stadsplein	€ 500,00
School	De Bongerd	€ 1.500,00
School	Plantsoensingel Noord	€ 1.500,00
School	Plantsoensingel Zuid	€ 0,00
Willem van den Berghcentrum	Willem van den Berghstraat	€ 2.000,00
Zwembad	Oude Doetinchemseweg	€ 5.000,00

Kilder € 8.250,00	Bushalte	Beekseweg	€ 2.000,00
	Bushalte	Hoofdstraat	€ 1.000,00
	Centrum	Hoofdstraat	€ 2.500,00
	Huisarts	Pastoor Bleumerstraat	€ 1.000,00
	Kerk	Hoofdstraat	€ 250,00
	School	Schoolstraat	€ 1.500,00
	Sporthal	Zuiderstraat	€ 0,00
	Lengel € 250,00	Dorpshuis	Antoniusstraat
Loerbeek € 1.000,00	Bushalte Rotonde	St Jansgildestraat	€ 250,00
	Bushalte 't Heuveltje	St Jansgildestraat	€ 250,00
	Gemeentewerf	Leigraaf	€ 500,00
Loil € 1.250,00	Bushalte	Weemstraat	€ 250,00
	Bushalte	Wehlseweg	€ 500,00
	De Zomp	Wehlseweg	€ 0,00
	Kerk	Wehlseweg	€ 250,00
	School	Wehlseweg	€ 250,00
Nieuw Dijk € 12.750,00	Bushalte	Pater Smitsstraat	€ 250,00
	Bushalte	Smallestraat	€ 0,00
	Glascontainer	Liemersweg	€ 11.000,00
	kerk	Smallestraat	€ 500,00
	Meikever	Smallestraat	€ 1.000,00
	School	Antoniusstraat	€ 0,00
Stokkum € 1.500,00	Bushalte	Eltenseweg	€ 1.000,00
	Dorpshuis	Past. v. Sonsbeekstraat	€ 0,00
	Kerk	Past. v. Sonsbeekstraat	€ 500,00
Zeddum € 10.500,00	Bushalte de Uitkijk	Kilderseweg	€ 0,00
	Bushalte Europapl	Kilderseweg	€ 0,00
	Bushalte Tolhuis	sHeerenbergseweg	€ 500,00
	Centrum	sHeerenbergseweg	€ 0,00
	Dorpshuis	Gerrit Varwijkplein	€ 0,00
	Huisarts	Padevoortseallee	€ 0,00
	Huisarts	Vinkwijkseweg	€ 1.500,00
	Protestantse Kerk	Etttemastraat	€ 0,00
	Katholieke kerk	Etttemastraat	€ 500,00
	Plein	Gerrit Varwijkplein	€ 5.000,00
	school	Padevoortseallee	€ 1.500,00
	Sydehem	Benedendorpsstraat	€ 1.500,00
	Totaal		

Looproutes			geleide oversteekplaatsen		
Plaats	van	naar	aantal	per stuk	totaal
Beek € 10,00	Averhof	Centrum	10	€ 500	€ 5.000
Didam € 36,00	Gemeentehuis	Centrum	16	€ 500	€ 8.000
	Schutterije	Centrum	8	€ 500	€ 4.000
	Lockhorstpark	Centrum	12	€ 500	€ 6.000
s- Heerenberg € 78,00	Willem van den Berghcentrum	Centrum	8	€ 500	€ 4.000
	Barghse Huus	Centrum	6	€ 500	€ 3.000
	Centrum de Bongerd	Centrum	30	€ 500	€ 15.000
	Kempkenshof	Centrum	18	€ 500	€ 9.000
	Gouden Handen	Centrum	16	€ 500	€ 8.000
Zeddam € 28,00	Sydehem	Centrum/kerk	16	€ 500	€ 8.000
	sHeerenbergseweg	Kilderseweg	12	€ 500	€ 6.000
Totaal					€ 76.000

Bijlage 3: Publieksaantrekkende voorzieningen

Commerciële dienstverlening

- Retail megacomplexen. (winkelcentra)
- Horecavoorzieningen. (cafés, restaurants - bij clustering)
- Baliefuncties. (uitzendbureaus, banken - bij clustering)
- Detailhandel. (winkels, supermarkten - bij clustering)

Maatschappelijke dienstverlening

- Publieke baliefuncties. (postkantoor, gemeentehuis, politiebureau)
- Onderwijs en kinderopvang. (scholen, kinderdagverblijven)
- Overige voorzieningen (begraafplaatsen)

Medischevoorzieningen

- Intramurale voorzieningen. N.v.t.. (ziekenhuizen, verpleegtehuizen)
- Extramurale voorzieningen. (huisartspraktijken, tandartspraktijken - bij clustering)

Recreatievoorzieningen

- Culturele recreatievoorzieningen (theater).
- Kerkelijke voorzieningen. (kerken)
- Sportvoorzieningen. (voetbalvelden, zwembaden)
- Ontmoetingslocaties. (vrijtijdsaccommodatie, ruimte voor jongeren)

Voorzieningen met een woonfunctie

- Verzorgings- en verpleeghuizen
- Tehuizen voor verstandelijk gehandicapten en woonvormen voor lichamelijk gehandicapten

Voor iedereen?

Toe ankelijkheid

